

Сліпчук Дарина – студентка II курсу
Педагогічного інституту СНУ імені Лесі
Українки

Мудрик А.Б. – кандидат психологічних наук,
доцент

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ УЯВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРО ПРОФЕСІЙНИЙ ШЛЯХ

Постановка проблеми та її значення. Розвиток психологічної готовності студентів до професійної діяльності зумовлений всією системою навчально-виховної роботи вищої педагогічної школи. Разом з тим цей розвиток залежить від певних уявлень про педагогічну діяльність і про навчання, як про щось, що забезпечує можливість здійснення життєвого покликання.

Професійний успіх тісно пов'язаний з особистісним успіхом (виявом та ствердженням особистої позиції в різних ситуаціях) та життєвим (вибором особистого життєвого шляху, який дає можливість певною мірою реалізувати себе). З психологічної точки зору, успішність професійної діяльності залежатиме від співвідношення таких важливих аспектів як бажання людини, її можливості та потреби суспільства у представниках тієї чи іншої професії.

Мета статті полягає в дослідженні особливостей професійного та життєвого успіху студентів на початковому та заключному етапі вузівського навчання.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Дослідження проводилось у Педагогічному інституті Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки протягом 2014-2015 навчального року. В ньому взяли участь 30 студентів 1-го і 5-го курсів спеціальності «Соціальна педагогіка». При дослідженні даної проблеми нами були використані такі методики як ОПП (Особистісна професійна перспектива) та метод вільних асоціацій.

Отже, провівши дослідження за допомогою методики дослідження особистісної професійної перспективи в дослідженні образу професійного та життєвого успіху студентів першого та п'ятого курсів можна виділити деякі особливості у відмінностях поглядів обох груп досліджуваних, а саме: не зовсім повне усвідомлення ціннісно-моральної основи самовизначення студентами першого курсу, досліджувані не сповна усвідомлюють цінність чесної праці. Чим, власне відрізняються від них представники іншої групи досліджуваних, тобто, студентів п'ятого курсу.

Студенти першого курсу здатні виділяти далекі професійні цілі. Однак, інша група досліджуваних (студенти п'ятого курсу) відрізняється ще й вмінням конкретизувати шляхи досягнення своєї

мрії, передбачати можливі перешкоди на цьому шляху, та варіанти їх подолання. Слід зазначити, що студенти п'ятого курсу відрізняються наявністю системи резервних варіантів вибору на випадок невдачі на основному шляху. А також початком практичної реалізації своїх професійних задумів.

В процесі дослідження особливостей семантичного значення образу життєвого та професійного успіху студентів першого й п'ятого курсу, які здобувають професію педагога, були отримані наступні результати. Аналіз основних понять, що найчастіше зустрічаються в асоціаціях досліджуваних на слова-стимули, яким виступали поняття «Життєвий успіх», «Професійний успіх» дозволив виділити основні конструкти, у свідомості студентів характеризують зміст даних категорій. Здійснивши інтерпретацію асоціацій студентів першого курсу на слово-стимул «Життєвий успіх» ми отримали показники, що свідчать про домінування таких показників життєвого успіху як створення сім'ї, кохана людина (30%). На другому місці знаходиться бажання успішної здачі сесії (20%), що є характерним для особистості, яка включена в процес навчання та здобуття вищої освіти. Проте, отримані асоціації вказують на певну обмеженість освітніх поглядів, оскільки не спостерігається прагнення до досягнення високих результатів в навчанні, здобуття професійних вмінь та навичок, а лише бажання пережити сесію, й отримати позитивні оцінки. Третій фактор становить конструкт, що стосується матеріального забезпечення – власне житло (15%). Ці дані тісно переплітаються з показниками, що знаходяться на четвертому місці, а саме – достаток, подорож світом, фінансова незалежність від батьків, машина, відпочинок (10%). Дещо нижчі показники отримують такі конструкти як: здорові батьки (5%), хороша робота (5%), виховання дітей (5%), повага оточуючих (5%). Іншу групу конструктів, що по окремо не набрали значимих показників становлять допомога людям, гарний спеціаліст, ерудованість, хороша заробітна плата.

Першу групу конструктів, що стосуються поняття «Професійний успіх» становлять поняття здобуття вищої освіти, закінчення університету (35%), що стосується сфери освітньої діяльності та вказують на провідну діяльність досліджуваних. Дещо нижче знаходяться конструкти хороша робота та висока заробітна плата (30%), в чому виявляється прагнення досліджуваних реалізувати себе практично. Кар'єрний ріст займає досить значну частину відповідей (18%), проте він не виступає першочерговою метою. 7% виявлених конструктів складають допомога людям та професійні зв'язки.

Результати іншої групи досліджуваних, а саме студентів п'ятого курсу, які здобувають спеціальність педагога дещо інші. В понятті

«Життєвий успіх» вони в першу чергу вбачають сімейне щастя (35%), слухняні діти (25%), хороша робота (17%), дружба (13%). Присутні також такі конструкти як гармонія, достаток, престиж, задоволення, тощо.

Аналіз семантичного наповнення поняття «Професійний успіх» дає можливість виділити такі конструкти як можливість кар'єрного росту (40%), робота пов'язана з отриманою спеціальністю (17%), висока заробітна плата (13%). Дещо нижчі показники становлять конструкти хороше керівництво (10%), хороші співробітники (7%). Приблизно однакові незначні показники становить група конструктів, що стосується таких понять: повага колег, надійні колеги, улюблена робота.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Практичне значення дослідження полягає у можливості застосування його результатів у навчально-виховному процесі з метою допомоги студентам, майбутнім фахівцям у досягненні професійного та життєвого успіху. Перспектива подальших досліджень визначається подальшим вивчення теоретичних конструктів та прикладних аспектів означеної проблеми.

Список використаних джерел:

1. Абдуллаєва М.М. Професійна ідентичність особистості: психосемантичний підхід // Психологічний журнал. – 2004. - №2. – С.86-95.
2. Альбуханова-Славська К.А. Життєві перспективи особистості // Психологія особистості і спосіб життя. - М: Наука, 1988.- 144 с.
3. Бондаренко О.Ф. Психологічні особливості сучасної студентської молоді та проблеми професійної підготовки психологів-практиків // Практична психологія та соціальна робота. – 2003. - №4. – С.8-11